

Projekt „ARVID – Bolji pristup pravima iz Direktive o žrtvama za osobe s invaliditetom“ provodi Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Ministarstvom pravosuđa Republike Hrvatske, Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom (HR), Udrugom za podršku žrtvama i svjedocima (HR), Mirovnim inštitutom (SI) i Udrugom Altra (SI).

SAŽETAK RASPRAVE NA OKRUGLIM STOLOVIMA S DIONICIMA

PRVA SKUPINA DIONIKA: DIONICI JAVNE VLASTI

Okrugli stol 1 – sudionici¹ iz Zagreba

Četvrtak, 13. svibnja 2021. od 10 do 12 sati; online putem aplikacije Zoom

Sudionici: *Ljiljana Bačić Jozić, Centar za socijalnu skrb Zagreb; Željka Grbac, Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike; Nikica Hamer Vidmar, Ministarstvo pravosuđa i uprave; Darijo Jurišić, Ured Pravobranitelja za osobe s invaliditetom; Sara Kaurin, Hrvatski pravni centar; Karmen Novak Hrgović, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske; Andreja Makar, Ured Pravobranitelja za osobe s invaliditetom; Vesna Rosić Kauzlarić, Policijska uprava zagrebačka; Anka Slonjšak, Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom; Mislav Šviqir, Policijska uprava zagrebačka.*

Facilitatori: Elizabeta Ivičević Karas i Zoran Burić, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

SAŽETAK RASPRAVE

Na raspravi su prikazani rezultati istraživanja na uzorku osoba s invaliditetom koje su ujedno i žrtve kaznenih i/ili prekršajnih djela te preporuke za unapređenje politika i praksi koje podupiru pristup osoba s invaliditetom (OSI) koje su ujedno i žrtve pravima zajamčenim Direktivom o žrtvama.

Sudionicima su predstavljene preporuke jedna po jedna, raspravljalo se o svakoj pojedinačno te su zajednički doneseni sljedeći zaključci:

¹Napomena: Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu za osobe u muškom rodu uporabljeni su neutralno i odnose se na muške i ženske osobe.

1. Uvodno su se sudionici složili kako je potrebno pristupati svim žrtvama na jednak način uz uvažavanje posebnog pristupa jer su OSI posebno ranjive skupine. Također, složili su se da je generalni zaključak koji je proizašao iz ovoga istraživanja kako su OSI, koje su ujedno i žrtve kaznenih djela i/ili prekršaja, posebna kategorija osoba koja ne pripada nijednom od dva svijeta jer nisu prepoznate u postojećem sustavu za pomoć žrtvama kaznenih djela, a ni u radu udruga koje se prvenstveno bave pružanjem pomoći i podrške OSI. Opći je zaključak proizašao iz ovoga istraživanja i potvrđen na ovom stručnom skupu kako su OSI žrtve u najvećem broju slučajeva ekonomski ovisne o počiniteljima, odnosno članovima svoje obitelji.
2. U odnosu na prvu preporuku koja se odnosi na sustavnu i dugoročnu izgradnju javno financiranog sustava podrške za OSI koji će toj kategoriji osoba omogućiti egzistencijalnu emancipaciju od osoba čijem su nasilju izložene zaključeno je kako su postojeća skloništa u RH nepristupačna i neprilagođena OSI, samo su dva skloništa u zemlji arhitektonski prilagođena, ali nisu u potpunosti adekvatna za OSI. Nadalje, velik je problem što se OSI smještaju u domove za starije i nemoćne ili u udomiteljske obitelji, što također nije primjeren smještaj i ne omogućuje OSI da nastave voditi svoje živote na način na koji su navikli.
3. U odnosu na druću preporuku koja se odnosi na uklanjanje prepreka koje onemogućuju ili otežavaju fizički pristup OSI policijskim tijelima i tijelima kaznenog ili prekršajnog pravosuđa, zaključeno je kako postoji velik problem fizičkog pristupa OSI u sve institucije (sudove, policiju, centre za socijalnu skrb, itd.). Ujedno, zaključeno je kako bi bilo vrlo važno odmah na početku, prilikom pojedinačne procjene žrtve navesti kako se radi o OSI već od strane policijskih službenika te bi bilo važno da već i sam optužni akt kao prvi ulazni dokument na sudu ima oznaku kada se radi o OSI. Istaknuto je kako 12% populacije u Hrvatskoj ima neki oblik invaliditeta, a da čak 80 % invaliditeta nije vidljivo stoga je potrebno i educirati osoblje, posebice policijske službenike koji prvi dolaze u kontakt sa žrtvama koje su i OSI, naravno zadržavajući veliku dozu empatije.
4. U odnosu na treću preporuku koja se odnosi na uklanjanje prepreka koje otežavaju mogućnost odgovarajuće komunikacije između OSI i policijskih službenika i službenika kaznenog ili prekršajnog pravosuđa te imenovanje koordinatora za osobe s invaliditetom zaključeno je kako postoje različite mogućnosti vezano za osobu koordinatora u nadležnim institucijama, ne mora se zvati koordinator, ali je važno da takva osoba bude određena u instituciji, kao što primjerice na sudu može biti određen sudac ili sudski savjetnik koji bi bio zadužen i posebno educiran za komunikaciju i informiranje OSI te za suradnju s udrugama koje pružaju pomoć i podršku OSI. Važno je kontaktirati udruge koje su specijalizirane za rad s OSI u najranijim fazama postupka.
5. U odnosu na četvrtu preporuku koja se odnosi na podizanje informiranosti OSI o pravima koje imaju kao žrtve kaznenih djela ili prekršaja Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom je istaknula kako u RH na lokalnoj razini postoji 300 udruga OSI, 17 saveza, a neki od saveza imaju i SOS telefon (SOIH i HSS). U okviru postojećeg sustava provode se kampanje i radionice te bi te sve udruge trebalo iskoristiti u jačanju informatiziranosti OSI i udruga koje se bave OSI. Također, mediji mogu imati vrlo važnu ulogu putem širenja informacija koje mogu doprijeti do većeg broja ljudi.
6. U odnosu na petu preporuku koja se odnosi na provođenje edukacije među službenicima nadležnih tijela o posebnostima OSI i prilagođenom postupanju prema

njima zaključeno je kako je edukacija na svim razinama vrlo važna te da OCD OSI imaju specifičan „*know-how*“, o načinu komunikacije i postupanja s OSI, a koji bi mogli prenijeti djelatnicima državnih institucija koje su uključene u sustav podrške formiran u okviru kaznenog i prekršajnog pravosuđa. Nadalje je naglašeno osnaživanje kapaciteta djelatnika centara za socijalnu skrb s obzirom da su i ti djelatnici među prvim kontaktima sa žrtvama koje su OSI te je važno da posjeti djelatnika CSS potencijalnim žrtvama budu nenajavljeni. Nikica Hamer Vidmar je naglasila kako je nužna međuresorna suradnja Ministarstva pravosuđa i uprave te Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike radi financiranja različitih sustava podrške i pomoći OSI, na sličan način kako je to uređeno u sustavu mreže podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela.

7. U odnosu na šestu preporuku koja se odnosi ***na razvijanje svijesti o posebnim potrebama OSI koje su žrtve kaznenih djela unutar sustava podrške žrtvama kaznenih djela, kao i programskog povezivanja udruga OSI s organizacijama civilnog društva okupljenima u Mrežu podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela***, sudionici su se složili da se oba modela, ovisno o sredinama, paralelno razvijaju i budu u primjeni.
8. U odnosu na sedmu preporuku koja se odnosi ***na udruge OSI koje već od inicijalnog kontakta OSI tijelima kaznenog ili prekršajnog pravosuđa mogu biti uključene u postupke pojedinačne procjene OSI žrtava kaznenih djela i prekršaja, kao i da bi predstavnici tih udruga mogli u značajnoj mjeri preuzeti ulogu osobe od povjerenja***, sudionici su se složili s tom preporukom te su naglasili kako je potrebno staviti kontakte lokalnih udruga OSI u pouku o pravima žrtve, budući da se te udruge ne nalaze na tom popisu. Policija u periodu od jedne do dvije godine obnavlja popis udruga koje žrtve mogu kontaktirati stoga bi bilo uputno pozvati i lokalne policijske uprave da pozovu udruge OSI koje bi htjele biti dodane na popis.